

# Jämsän lukion ilmasto-ohjelma

## Johdanto

Ilmastonmuutos on uhka maapallon ekosysteemeille. Sen seuraukset ovat moninaiset ja vaikuttavat globaalisti. Ilmastonmuutos johtuu pääosin kestäättömistä fossiilitalouden ratkaisuista, ja tilanteen korjaamiseksi ihmiskunnan tulee tehdä nopea siirtymä kohti resurssiviisasta ja kestävästä elämäntyyliä. Tämän muutoksen käynnistäminen vaatii muun muassa tieteellisen tiedon lisäämistä kyseisestä aiheesta, ja siksi kouluilla on merkittävä rooli muodostettaessa tulevaisuuden yhteiskuntamalleja. Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi vaaditaan suuria muutoksia teollisuuden, energiantuotannon, liikkumisen ja kuluttamisen suhteen. Lisäksi ravinnontuotanto voimistaa ilmastonmuutosta. Yksittäisen ihmisen teot saattavat tuntua merkityksettömiltä tämän globaalien ongelmien ratkaisemisessa, mutta tiedon avulla voidaan lisätä kansalaisten vaikuttamishalua ja tämän kautta saada myös suuret toimijat (yritykset, teollisuuslaitokset, energiantuottajat) painostettua mukaan kehittämään kestävämpiä ja ilmastovastuullisia ratkaisuja tulevaisuutta varten.

Päätimme osallistua ilmastovastuullisuuden lisäämiseen Jämsän lukiossa tuottamalla lukiolle oman ilmasto-ohjelman. Ohjelman tarkoitus on lisätä opiskelijoiden tietoisuutta ilmastonmuutoksen syistä, seurauksista ja ihmisen vaikutusmahdollisuuksista. Ohjelma keskittyy tarjoamaan tietoa koulun henkilökunnalle ja opiskelijoille siitä, miten koulu voi toimia ilmastovastuullisesti ja miten opiskelijat voivat pyrkiä kestävämpään elämäntapaan. Ohjelmassa eritellään tavoitteita, mutta myös keinoja sekä toimintamalleja tavoitteiden saavuttamiseksi. Osa ohjelmassa esitetyistä toimintamalleista on tarkoitettu päivittäiseen käyttöön ja osaa voidaan hyödyntää vaihdellen eri lukuvuosina. Asetetut tavoitteet koskevat opettajien lisäksi myös muuta henkilökuntaa. Opiskelijoille suunnatut tavoitteet jaetaan kahteen ryhmään. Ensimmäisessä ryhmässä listataan tavoitteita ja keinoja opiskelijoiden oman elämäntavan muuttamiseksi kestävämpään suuntaan ja toisessa ryhmässä puolestaan tarkastellaan keinoja, miten opiskelijat voivat lisätä tietoisuutta aiheesta lähipiirissä. Ohjelma keskittyy tarkastelemaan ilmastovastuullisia toimia neljän näkökulman kautta. Nämä ovat energia, ruoka, liikkuminen ja kuluttaminen. Koulun toiminnan suhteen keskitytään myös opetukseen.

Ohjelmaa voidaan täydentää vuosittain uusilla ideoilla ja toimintamalleilla. Tätä tarkoitusta varten koululle muodostetaan kestävä kehityksen tiimi. Lisäksi tiimin tehtäväksi tulee huolehtia ohjelman tehokkaasta käyttöönotosta, henkilökunnan ohjeistamisesta tavoitteiden saavuttamiseksi ja toiminnan valvonnasta.

Ohjelma esitellään uusille opiskelijoille aina lukuvuoden alussa ryhmänohjaustuokioissa. Lukuvuoden lopuksi kestävän kehityksen tiimi tekee mahdolliset päivitykset ohjelmaan ja yhteenvedon kuluneesta vuodesta sekä raportoi ilmastovastuullisuudesta osana koulun vuosikertomusta.

## Tavoitteet ja toimintamallit koululle ja henkilökunnalle

Opetus:

Tavoite 1: Tarjota tieteellistä tietoa ilmastonmuutoksesta

- Keinot:
  - Kestävä kehitys osana kaikkia oppiaineita uuden opetussuunnitelman myötä
  - Muodostetaan oppiainerajat ylittävä kurssi nimeltä Kestävä kehitys ja hyvinvointi (maantiede, biologia, yhteiskuntaoppi, terveystieto, psykologia, kuvataide jne.)

Tavoite 2: Opettaa opiskelijat toimimaan vaikuttajina

- Keinot:
  - Järjestetään neljä kertaa vuodessa teemaviikko: ruoka, energia, kulutus ja liikkuminen.
    - viikon organisoinnista vastaa kestävän kehityksen tiimi
    - tehdään mainoksia ja julisteita koulun seinille ja levitettäväksi ympäristöön
      - sisältävät keinoja tehdä ilmastovastuullisia tekoja aina valitun teeman suhteen
    - kannustetaan viikon ajan kokeilemaan kestäviä vaihtoehtoja totuttujen sijaan
  - Eri oppiaineissa opetetaan keinoja lisätä kestäviä valintoja omassa elämässä
    - ruoka
      - enemmän kasvipäristä ravintoa
      - paikallista ravintoa
    - energia

- vihreä sähkö
- energian säästäminen
- kulutus
  - kestävä kulutus osana arkea
  - osta vain tarpeeseen
- liikkuminen
  - pyörällä
  - jalan
  - julkisella liikenteellä
  - kimpakyydeillä
- Osallistuminen ilmastomielenosoituksiin
  - yhteisprojekti yhteiskuntaopin-, äidinkielen- ja kuvataideopettajan kanssa
- Jalkautuminen kaupunkiin ja opitun tiedon jakaminen
  - opiskelijat vievät pieniä infolappuja kaupungille ja keskustelevat ihmisten kanssa
- Opetus yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta

### Tavoite 3: Luoda peloton ja epäilyksistä vapaa ilmapiiri

- Keinot:
  - Tieteellisen tiedon esittäminen
  - Lisätä tietoa omista vaikutusmahdollisuuksista
  - Tarjota tietoa uusista ilmasto-innovaatioista

### Ruoka:

### Tavoite 4: Koulupuutarhan perustaminen

- Keinot:
  - Soveltava puutarhanhoidon kesäkurssi biologiaan

- vapaaehtoiset opiskelijat hoitavat puutarhaa vuoroviikoin ja saavat tästä kurssimerkinnän
- Yhteistyö kaupungin puutarhurin kanssa

Tavoite 5: Paikallisen ruoan lisääminen kouluruokalaan

- Keinot:
  - Kertoa keskuskeittiölle lähiseudun tuottajista
  - Lähiseudun tuottajien esittäytyminen koululla

Tavoite 6: Kasvisruokapäivien lisääminen kouluruokalaan

Energia:

Tavoite 7: Energiakulutuksen vähentäminen ja uusiutuvien energialähteiden käytön lisääminen

- Keinot:
  - viherkatto koululle yhteistyössä rakennus – ja puutarhapuolen kanssa
  - tarpeettomien valojen sulkeminen
  - videotykkien säätö energiansäästötilaan
  - huonelämpötilan alentaminen
  - sähkölaitteiden minimaalinen käyttö (2018 vuoden 179 511,20kWh määrän alentaminen)
  - maalämpö?

Kulutus

Tavoite 8: Kiinnittää huomiota kulutuksen ympäristövaikutuksiin

- Keinot:
  - Vaatteiden ja tavaroiden vaihtotorin/kirpputorin organisoiminen kierrätysteemapäivän aikana

- Ge4 –kurssin opiskelijat järjestävät osana opetusta tavaroiden vaihtopäivän koulun liikuntasalissa
- tapahtuma on avoinna myös ulkopuolisille, joten myös rahaa voidaan ottaa vastaan
- rahat lahjoitetaan ilmastotyöhön
- Haastaa opiskelijat mukaan kulutusta vähentäviin kampanjoihin (Älä osta mitään – päivä/viikko/kuukausi/vuosi)
  - koululla järjestetään marraskuun lopulla kampanja, Älä osat mitään päivä
  - Tämä voidaan laajentaa koskemaan viikkoa, kuukautta tai jopa vuotta
- Koululle ompelukone opiskelijoiden käyttöön
  - vanhoista farkuista ym. tietokonelaukkuja
  - vaatteidenkorjaus uusien ostamisen sijaan
- Organisoimalla koulun kierrätysjärjestelmä uudelleen
- Kiinnittää huomiota tulostemääriin

## Liikkuminen

Tavoite 9: Vähentää liikkumisen aiheuttamaa ympäristökuormitusta

- Keinot:
  - Polkupyörien hankkiminen koululle siirtymiä varten
  - Opettajien toiminta esimerkkinä
    - polkupyörällä töihin
    - kävellen töihin
    - kimpakyydit

## Muut

Tavoite 10: Ympäristönsuojelu tekemällä ilmastovastuullisia tekoja

- Keinot:
  - Viherkasvien lisääminen koulun piha-alueelle

- yrttien kasvattaminen kasvatuslaatikoissa koulun aitojen päällä
- omenapuita ympäristöön
- Vuosittainen puunistutuskampanja kaupungin puutarhaosaston kanssa - lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat istuttavat oman puun joka kevät

## Tavoitteet ja toimintamallit opiskelijoille

### Opiskelijoiden päivittäinen elämä

#### Ruoka

##### Tavoite 1: Lihansyönnin vähentäminen

- Keinot:
  - ota selvää hyvistä kasviproteiini lähteistä
  - kokeile uusia reseptejä
  - jakakaa reseptejä toisillenne

##### Tavoite 2: Suosi kausi- ja paikallisruokaa

- Osallistu REKO –lähiruokarenkaiseen huoltajiesi kanssa
- Tutustu lähitiloihin

#### Energia

##### Tavoite 3: Suihkuaikojen lyhentäminen

- pyri välttämään pitkäaikaista suihkuttelua
- kiinnitä huomiota siihen kuinka usein saunot

##### Tavoite 4: Vähäisempi valaistus

- säädä valaistus minimiin
- sammuta aina valot lähtiessäsi huoneesta tai rakennuksesta

##### Tavoite 5: Uusiutuvat energialähteet sähköntuotantoon ja kodin lämmitykseen

- kysele huoltajiltasi, mistä kotona käytetty energia on peräisin
- esittele uusiutuvia energianlähteitä

Tavoite 6: Huonelämpötilan alentaminen kotona

### Liikkuminen

Tavoite 7: Vähennä liikkumisesta aiheutuvia päästöjä

- Keinot:
  - kävely
  - pyöräily
  - julkinen liikenne aina kuin mahdollista
  - kimpakyydit

### Kulutus

Tavoite 8: Kuluta kestävästi

- Keinot:
  - Osallistu Älä osta mitään -kampanjoihin (viikkohaaste/kuukausihaaste/vuosihaaste)
  - Osta kestäviä tuotteita
  - Osta vain tarpeeseen
  - Muovituotteiden välttäminen

### Perheen ja ystävien vakuuttaminen

- Kerro faktoista ja kriittisen ajattelun tärkeydestä
  - selitä kasvihuoneilmion ja ilmastonmuutoksen ero
  - ilmastonmuutoksen syyt
  - ilmastonmuutoksen seuraukset

- lieventämiskeinot
- Toimi esimerkkinä
  - muuta elämäntyyli kestävämmäksi
  - tee kaveriesi kanssa ilmastotekoja, kuten osallistu kierrätyspäivään ja käytä polkupyörää
- keskustele ja näytä videoita
  - etsi kuuluisuuksia, jotka toimivat ilmastovastuullisesti
  - dokumentit, kuten Before the Flood
- Esittele tutkimustuloksia ilmastonmuutoksesta
- Ilmastonmuutosaiheiset laulut
- Tiedon päivitys vanhemmille ihmisille
  - seuraukset
  - ilmastonmuutos ja teollistuminen
  - esitä ratkaisuja ongelmiin pelkoa ja ahdistusta lievittämään